

Atklāta vēstule par satraucošām tendencēm Latvijas Bankas darbībā

Gan Latvijas Mežu sertifikācijas padome, gan Latvijas meža un ar to saistīto nozaru portāls zemeunvalsts.lv pievienojas un atbalsta vēstulē argumentēto, atgādinot, ka šie jautājumi nozarēs aktualizēti un apspriesti jau kopš vadlīniju publicēšanas brīža.

Rīga, 2026. gada 2. septembris

Latvijas Republikas Valsts prezidentam **Edgaram Rinkēvičam**

Latvijas Republikas Ministru prezidentam **Andrim Kulbergam**

Latvijas Republikas Saeimas priekšsēdētājam **Daigai Mieriņai**

Latvijas Republikas Zemkopības ministram **Uldim Augulim**

Latvijas Republikas Klimata un enerģētikas ministram **Jānim Vitenbergam**

Latvijas Republikas Finanšu ministram **Mārim Kučinskim**

Latvijas Republikas Ekonomikas ministram **Viktoram Valainim**

Atklāta vēstule par satraucošām tendencēm Latvijas Bankas darbībā

Mēs, zemes sektoru pārstāvošās organizācijas un uzņēmumi, vēlamies vērst Jūsu uzmanību uz bīstamu tendenci Latvijas Bankā, kur Latvijas banka ar savām faktiskajām darbībām virza Latvijas attīstību nevis pretī Latvijas Bankas definētajai vīzijai par “Attīstītu valsti un pārtikušu sabiedrību”, bet gluži pretēji – izmanto tās rīcībā esošos instrumentus, lai apzināti apgrūtinātu Latvijas ekonomisko izaugsmi un kavētu jēgpilnu dabas daudzveidības pasākumu ieviešanu.

Latvijas Bankas (turpmāk – LB) mājaslapā (bank.lv) šī gada 11. maijā tika publicēti LB izstrādātie “Ieteikumi dabas daudzveidībai labvēlīgās un nelabvēlīgās saimnieciskās darbības identificēšanai”. Pēc LB rakstītā, šis dokuments nav kredītēšanas vadlīnijas kredītiestādēm, tās nav obligāti piemērojamas, un tās nav norādes nozarēm vai komersantiem. LB šādu vadlīniju izstrādi pamato ar faktu, ka arī Latvijas komercbankām ir pienākums izvērtēt vides, sociālos un pārvaldības (ESG) riskus, un, ja Latvijā netiktu izstrādātas savas dabas daudzveidības vadlīnijas, komercbankām nāktos izmantot vai nu pašu radītās vadlīnijas, vai izmantot tādas starptautiskās metodoloģijas kā ENCORE, kas varētu nebūt optimālas Latvijas situācijai. Saskaņā ar mums pieejamo informāciju, neviena no Latvijas komercbankām

nav pieņēmusi un tuvākajā laikā neplāno pieņemt lēmumu par LB izstrādāto vadlīniju izmantošanu, galvenokārt, to nepilnīgā satura dēļ. Mēs, zemes sektoru pārstāvošās organizācijas, konceptuāli neiebilstam LB vai jebkuras citas institūcijas iniciatīvai izveidot individuālas, Latvijas dabas un klimatiskajiem apstākļiem atbilstošas vadlīnijas, taču tām jābūt profesionālām, kvalitatīvām un Latvijas vietējiem apstākļiem un situācijām atbilstošām. Diemžēl, esošās vadlīnijas tādas nav.

Skaidri saredzam, ka LB vadlīnijām ir vairāki būtiski metodoloģiski trūkumi, kas primāri noveduši pie vadlīniju zemās saturiskās kvalitātes.

Pirmkārt, nevienā brīdī nav bijuši skaidri definēti standarti, kvalifikācijas kritēriji vai metodika, pēc kuras izvēlēties vadlīniju izstrādē iesaistāmos ekspertus vai nevalstiskās organizācijas. Vairākkārt tiekoties ar LB pārstāvjiem, Latvijas Bankas padomes padomnieks un ilgtspējas virziena vadītājs Edvards Kušners norādījis, ka šādi ekspertu izvēles kritēriji nav bijuši, jo “Latvijas Banka nenodarbojas ar birokrātisku papīru radīšanu”. Kušners arī pauda, ka eksperti izvēlēti pēc paša subjektīvās izpratnes par viņaprāt vadošajiem dabas daudzveidības ekspertiem un personīgās pazīšanās. Informējam, ka, neskatoties uz to, ka ekspertu izvēles metodika, standarti vai kritēriji nav pastāvējuši, esam aicinājuši LB rakstiski noformulēt faktisko ekspertu izvēles procedūru.

Otrkārt, pašu vadlīniju izstrāde nav notikusi pēc sākotnēji profesionāli definētas un dalībniekiem saprotamas metodikas. Jautājot LB pārstāvjiem par vadlīniju izstrādei izvēlēto metodiku, no Edvarda Kušnera saņēmām ļoti nekonkrētu un haotisku skaidrojumu par anketēšanām, ekspertu viedokļiem, zinātniskām grupām, reizē atzīstot, ka pirms vadlīniju izstrādes, nav pastāvējusi rakstiska un visiem saprotama vadlīniju izstrādes metodika. Neskatoties uz to, ka vadlīnijas sastādītas bez metodikas, esam pieprasījuši LB rakstiski noformulēt faktisko vadlīniju izstrādes metodiku.

Uzskatām, ka šāda diletantiska un atklāti destruktīva pieeja vadlīniju izstrādē ir galvenais iemesls to nepiedodami zemajai saturiskajai kvalitātei. Vadlīnijās iekļautie kritēriji ir aplami ne tikai no saimniecisko, bet arī dabas daudzveidības apsvērumu prizmas. Kā piemēru varam minēt kritēriju, kur kā nelabvēlīga prakse tiek minēta dzīvnieku turēšana kūtī. Ārpus saimnieciskajiem apsvērumiem, liellopu turēšana kūtī ir svarīga, lai pilnībā nodrošinātu dzīvnieku labturības prasības augstā līmenī (nepārtraukti pieejams ūdens, barība, sausa gulvieta, dzesēšana, u.c), mazinātu infekciozu slimību risku, mazinātu savainojumu risku, turklāt, dzīvnieku turēšana kūtī automātiski nenožīmē bioloģiskās daudzveidības samazinājumu.

Ārpus šī piemēra, vadlīnijas ir pārpildītas ar apšaubāmiem, nekonkrētiem, neizprotamiem un savstarpēji konfliktējošiem apgalvojumiem. Vēl jo vairāk, vadlīniju autori paredzējuši, ka lielā daļā gadījumu komercbankas savu klientu atbilstību vadlīniju nosacījumiem vērtēs, izejot no tā, vai, piemēram, lauksaimnieks ir atbalsttiesīgs kādai no Latvijas KLP stratēģiskā plāna 2023-2027 izveidotajam ekoshēmu pasākumam. Vadlīniju autori pilnībā ignorē faktu, ka pēc 2027. gada šādi atbalsta pasākumi (ekoshēmas) vairs nepastāvēs,

un Lauku atbalsta dienests tos neadministrēs, līdz ar to, jau šobrīd zināms, ka vadlīniju izmantošana pēc 2027. gada vienkārši nebūs iespējama.

Atsaucoties uz zemo dokumenta kvalitāti, mūs satrauc LB ekspertu, un konkrēti Edvarda Kušnera arogantā, neprofesionālā, mūsaprāt, ideoloģiski motivētā darbība un komunikācija ar zemes sektora pārstāvjiem, ar kuru nozares organizācijas un uzņēmumi sastopas jau vairāku gadu garumā. Nevienu brīdi, nevienā no vadlīniju izstrādes posmiem, nenotika nekādas konsultācijas ar lauksaimniecības vai mežsaimniecības sektoru pārstāvjiem. Lai radītu maldīgu iespaidu par plašu valsts iestāžu un zinātnisko institūciju iesaisti, vadlīniju sākotnējā versijā tika minēts, ka tās izstrādātas ar ekspertiem no tādām iestādēm kā Latvijas lauku konsultāciju centrs, Latvijas valsts mežzinātnes institūta “Silava” u.c. Pēc vadlīnijās minēto institūciju iebildumiem, un rakstiska paskaidrojuma, ka minēto institūciju darbinieki nav tikuši deleģēti dalībai vadlīniju izstrādē, LB veikusi izmaiņas vadlīniju ievadā, minot, ka eksperti ikdienā strādā attiecīgajās institūcijās, radot maldīgu iespaidu par to, ka konkrētās institūcijas ir piedalījušās vadlīniju izstrādē. LVMI “Silava” gadījumā, tika vairākkārt nosūtīta vēstule ar lūgumu izņemt LVMI “Silava” nosaukumu no vadlīnijām. Pēc ilgstošas atbildes nesniegšanas un atkārtotas vēstules nosūtīšanas, Edvards Kušners nav piekritis dzēst LVMI “Silava” nosaukumu no vadlīniju ievada, neskatoties uz to, ka LVMI “Silava” vadlīniju izstrādē nav piedalījusies un vairākkārt lūgusi institūta nosaukumu dzēst.

Formāla zemes sektora iesaiste notika tikai pēc zemes sektora publiskās komunikācijas un oficiālās sarakstes ar LB, kad vadlīniju izstrādātāji piekrita klātienēs sarunai, kurā, diemžēl, nerunāja par vadlīniju saturu pēc būtības, vairākkārt apšaubīja lauksaimnieku un mežsaimnieku pārstāvju kompetenci izprast vadlīniju nepieciešamību. Kušners un LB vadība arī noraidīja aicinājumu atsaukt izstrādātās vadlīnijas, informēja, ka tās ir iesniegtas Eiropas Centrālajai bankai, un kā vienīgo lauksaimnieku iesaisti piedāvāja oficiālu saraksti, rakstiski iesūtot nepieciešamos uzlabojumus, kuri tālāk tiks izvērtēti LB izvēlēto ekspertu lokā. Tikšanās laikā tika pausti pat tik augstprātīgi pieņēmumi, kā “iespējams, ka bija kļūda šīs vadlīnijas publicēt visiem apskatei, un vajadzēja tās vienkārši nosūtīt komercbankām”, ko uzskatām par nepieņemamu un destruktīvu attieksmi no LB darbinieku puses.

Noslēgumā, vēlamies uzsvērt, ka zemes sektors ir vitāli svarīgs bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanai Latvijā. Visas zemkopības nozares ir gatavas pilnvērtīgi realizēt bioloģisko daudzveidību saglabājošus un veicinošus pasākumus tad, ja tie ir loģiski, saimnieciski samērīgi, Latvijas apstākļiem atbilstoši un iepriekš izdiskutēt ar nozaru pārstāvjiem.

Zemes sektors ir svarīgs ne tikai valsts bioloģiskajai daudzveidībai un valsts drošībai, bet arī tās ekonomikai. Zemes sektora kopējais ikgadējais piensesums Latvijas ekonomikai ir aptuveni 4 miljardi EUR, kopā ar netiešo piensesumu veidojot pat 8 miljardus EUR. Vēlamies uzsvērt, ka zemkopības sektors pa gadiem veido 30-40% no Latvijas valsts eksporta, un visas zemkopības sektora nozares ir sev definējušas skaidrus izaugsmes, efektivizācijas un izlaides palielināšanas mērķus. Viens no svarīgākajiem izaugsmes stūrakmeņiem ir stabila, gara termiņa finansējuma pieejamība uz iespējami izdevīgiem

nosacījumiem. Tā kā lielākā daļa zemes sektora uzņēmumu finansējumu piesaista nevis kapitāla tirgos, bet Latvijā esošās komercbankās, uzskatām, ka šādas vadlīnijas būtiski negatīvi ietekmēs nosacījumus turpmākai finansējuma piesaistei, negatīvi ietekmēs nozaru izaugsmi, pievienotās vērtības radīšanu, izlaides palielināšanu un iemaksas valsts budžetā.

Šī iemesla dēļ, aicinām Jūs veikt sarunas ar Latvijas Bankas vadību, un aicinām norādīt uz mūsu identificētajām problēmām ar Latvijas Bankas personāla kompetenci, kā arī potenciāli LB darbinieku vēlmi savu personīgo ideoloģiju un pārliecību realizēšanu caur Latvijas Bankas kompetences sfērām, kas kategoriski nav pieļaujams.

Vēlamies Jūs lūgt pārrunāt situāciju ar Latvijas Bankas vadību un aicināt to:

- 1) Apturēt vadlīniju praktisku izmantošanu līdz brīdim, kad tiek veikts neatkarīgs metodoloģiskais izvērtējums;
- 2) Publiskot ekspertu atlases kritērijus, ekspertu loku un faktisko dokumenta izstrādes metodiku;
- 3) Skaidrot, kas tieši, kādā statusā un ar kādu mērķi nosūtīts Eiropas Centrālajai Bankai
- 4) Veikt vadlīniju ietekmes novērtējumu uz kredītu pieejamību un to nosacījumiem;
- 5) Pārstrādāt vadlīnijas, pilnvērtīgi iesaistot lauksaimniecības, mežsaimniecības un citu zemes nozaru profesionālās organizācijas;
- 6) Izvērtēt Latvijas Bankas darbinieku atbildību par vadlīniju izstrādes procesu un komunikāciju;
- 7) Pastiprināti vērtēt Latvijas Bankas kā neatkarīgas institūcijas analītisko darbu, publikācijas un komunikāciju.

Ar cieņu,

Biedrības “Zemnieku saeima” valdes priekšsēdētājs **Juris Lazdiņš**

Biedrības “Latvijas meža īpašnieku biedrība” valdes priekšsēdētājs **Arnis Muižnieks**

Biedrības “Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome” valdes priekšsēdētājs **Guntis Gūtmanis**

Biedrības “Latvijas Darba devēju konfederācija” prezidents **Andris Bite**

Biedrības “Latvijas lauksaimniecības kooperatīvu asociācija” valdes priekšsēdētājs **Rolands Feldmanis**

Biedrības “Latvijas kokrūpniecības federācija” prezidents **Indulis Kovišārs**

A/S “Latvijas finieris” padomes priekšsēdētājs **Uldis Biķis**

LPKS “LATRAPS” valdes priekšsēdētājs **Roberts Strīpnieks**

LPKS “Straupe” valdes priekšsēdētāja vietas izpildītājs **Jānis Šulcs**

LPKS “Durbes grauds” valdes priekšsēdētājs **Sandris Bēča**

Biedrības “Latvijas Zivrūpnieku savienība” prezidents **Jānis Endeļe**

KS “Cūku audzētāju asociācija” valdes priekšsēdētāja **Dzintra Lejniece**

Biedrības “Lopkopības saimniecību asociācija” valdes priekšsēdētājs **Jānis Miežītis**

Biedrības “Latvijas jauno zemnieku klubs” valdes priekšsēdētāja **Sandra Eimane-Strautniece**

Biedrības “Latvijas dārznieks” valdes loceklis **Jānis Bušs**

Biedrības “Apvienotā putnkopības nozares asociācija” valdes priekšsēdētājs **Jānis Gaigals**

Biedrības “Latvijas agronomu biedrība” valdes priekšsēdētājs **Ringolds Arnītis**

Biedrības “Latvijas Vīnkopju un vīndaru biedrība” valdes priekšsēdētājs **Ričards Ivanovs**

Biedrības “Ilgspējīgo Siltumnīcu Dārzeņu Audzētāju biedrība” valdes loceklis **Oto Marinaki**

KS “Jurgensburg Agro” valdes priekšsēdētājs **Kristaps Veide**

Biedrība “Gaļas liellopu audzētāju biedrība” valdes priekšsēdētājs **Raimonds Jakovickis**

Latvijas Meža īpašnieku un apsaimniekotāju konfederācijas valdes priekšsēdētājs **Māris Liopa**

Latvijas Mežu sertifikācijas padomes valdes loceklis **Pauls Rēvelis**

2026.gada 2.septembrī